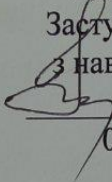

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ «УМАНСЬКИЙ
ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ ТЕХНОЛОГІЙ ТА БІЗНЕСУ УМАНСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ САДІВНИЦТВА»
Циклова комісія обліково – фінансових та економічних дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ”

Заступник директора
з навчальної роботи

 Н. П. Николіук

05. 01. 2024 року

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
ФІНАНСОВИЙ РИНОК

Галузь знань
Спеціальність

07 «Управління та адміністрування»
072 «Фінанси, банківська справа та
страхування»

Освітньо – професійна програма
Освітньо-кваліфікаційний рівень

«Фінанси, банківська справа та страхування»
Фаховий молодший бакалавр

Розробник - Деркач Тетяна Анатоліївна, завідувачка економічного відділення, кандидат економічних наук, викладач вищої кваліфікаційної категорії, викладач методист ВСП «Уманський фаховий коледж технологій та бізнесу УНУС»

Програма затверджена на засіданні циклової комісії обліково-фінансових та економічних дисциплін. Протокол від 05 січня 2024 року № 6

Голова циклової комісії

Ю. М. Мельник

Вступ

Фінансовий ринок сьогодні вважається найбільш динамічним сегментом національної економіки. Він відкриває широкі можливості всім учасникам, забезпечуючи досягнення стійкого економічного зростання, високий рівень життя та створення ефективної економіки.

Для успішного здійснення операцій на фінансовому ринку необхідно мати ґрунтовні знання про місце і роль вітчизняного фінансового ринку в сучасній ринковій економіці; його інституціональну структуру; методи оптимізації портфеля фінансових інвестицій; володіти навиками аналізу інформації про стан і тенденції розвитку основних складових фінансового ринку: ринку капіталів, ринку похідних фінансових інструментів, грошового, валютного та фондового ринків.

Навчальна дисципліна "Фінансовий ринок" є однією з базових у структурі обов'язкових освітніх компонентів, що формують спеціальні компетенції освітньо – професійної програми «Фінанси, банківська справа та страхування» підготовки фахівців у галузі знань 07«Управління та адміністрування».

У процесі вивчення дисципліни «Фінансовий ринок» студенти зможуть не лише опанувати практичні навички роботи на фінансовому ринку, а й зрозуміти причинно наслідкові зв'язки в сучасному глобальному ринковому просторі, виявити можливі шляхи подальшого сталого розвитку фінансового ринку та економіки загалом.

1. Мета, завдання навчальної дисципліни, компетентності та очікувані результати навчання

Метою вивчення дисципліни є формування у студентів системи теоретичних і практичних знань про основи функціонування та розвиток фінансового ринку як підсистеми фінансових відносин.

Завдання навчальної дисципліни:

- з'ясувати суть, функції та роль фінансового ринку у сфері економічних відносин;
- розкрити взаємозв'язки між заощадженнями та інвестиціями на основі аналізу руху грошових потоків в ринковій економіці;
- визначити склад інфраструктури фінансового ринку та особливості діяльності його професійних учасників;
- дослідити особливості функціонування грошового ринку і ринку капіталів як основних сегментів фінансового ринку і їх взаємозв'язок між собою;

- розкрити порядок випуску та особливості обігу фінансових інструментів як засобів взаємодії учасників фінансового ринку;
- обґрунтувати необхідність державного регулювання фінансового ринку з урахуванням особливостей економічного й соціального розвитку України.

Предмет дисципліни – економічні відносини, що виникають між учасниками фінансового ринку в процесі купівлі – продажу фінансових інструментів та функціонування окремих його сегментів.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувач освіти оволодіває такими компетентностями та набуває таких результатів навчання:

Інтегральна компетентність.

Здатність вирішувати типові спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі фінансів, банківської справи та страхування або у процесі навчання, що вимагає застосування положень і методів фінансової науки, та може характеризуватися певною невизначеністю умов; нести відповідальність за результати своєї діяльності; здійснювати контроль інших осіб у визначених ситуаціях

Загальні компетентності:

ЗК 5. Знання і розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 6. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Спеціальні компетентності:

СК 1. Здатність використовувати теоретичний і методичний інструментарій фінансової, економічної, математичної, статистичної, правової та інших наук для розв'язання складних завдань у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК 2. Здатність здійснювати професійну діяльність, згідно з вимогами законодавства.

СК 3. Розуміння особливостей функціонування сучасної національної і світової фінансових систем та їх структури.

СК 4. Розуміння принципів організації фінансових відносин.

СК 7. Здатність самостійно виконувати складні завдання у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК 9. Здатність виконувати контрольні функції у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК 10. Здатність здійснювати ефективні комунікації між фахівцями і користувачами послуг у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК 11. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати рівень професійної підготовки у сфері фінансів, банківської справи та страхування

Результати навчання:

РН 03. Знати економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, що існують між фінансовими процесами та економічними явищами.

РН 05. Дотримуватися вимог законодавства для забезпечення правомірності професійних рішень.

РН 06. Застосовувати набуті теоретичні знання у практичній діяльності для розв'язання професійних завдань.

РН 08. Здійснювати пошук, відбір та опрацювання інформації з різних джерел у процесі професійної діяльності.

РН 09. Вміти розв'язувати складні задачі у спеціалізованих сферах професійної діяльності.

РН 13. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації до фахівців і користувачів послуг у сфері фінансів, банківської справи та страхування для досягнення спільної мети.

РН 14. Застосовувати інновації у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

РН 15. Виявляти навички самостійної роботи та роботи в команді, демонструвати гнучке мислення, відкритість до нових знань

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Тема 1. Фінансовий ринок: сутність, функції, роль в економіці

Сутність і значення фінансового ринку. Необхідність і передумови його створення. Роль, місце та значення фінансового ринку в системі ринкових відносин. Функції та принципи фінансового ринку. Суб'єкти фінансового ринку. Сегментований та інтегрований фінансові ринки. Класифікація фінансових ринків. Фінансові активи. Фінансові інструменти.

Тема 2. Регулювання фінансового ринку

Сутність регулювання фінансового ринку. Етапи регулювання фінансового ринку України. Принципи регулювання фінансового ринку. Напрями регулювання фінансового ринку. Рівні та форми регулювання фінансового ринку. Необхідність державного регулювання фінансового ринку. Органи державного регулювання фінансових ринків. Державне регулювання

фондового ринку України. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку.

Тема 3. Фінансові посередники

Поняття фінансового посередництва в ринковій економіці. Класифікація фінансових посередників. Функції фінансових посередників. Суб'єкти банківської системи. Небанківські фінансово-кредитні інститути. Лізингові компанії на фінансовому ринку. Факторингові компанії на фінансовому ринку. Кредитні спілки та їх роль на ринку фінансового посередництва. Роль пенсійних фондів на фінансовому ринку. Страхові компанії на фінансовому ринку. Ломбарди. Фінансові компанії. Депозитарна система України, сфера її діяльності та учасники. Кліринг.

Тема 4. Ризик і ціна капіталу

Ціноутворення на фінансовому ринку. Види і функції цін. Майбутня і поточна вартість фінансових інструментів. Зміна вартості грошей в часі. Прості та складні відсотки. Види та структура процентних ставок. Реальна процентна ставка. Номінальна процентна ставка. Механізм оцінювання фінансових активів. Поняття та основні види ризиків. Економічна суть та класифікація фінансового ризику. Методи управління фінансовими ризиками. Поділ ризику на систематичний і несистематичний. Модель оцінки капітальних активів (МОКА) та її фінансове значення. Можливості застосування МОКА в Україні..

Тема 5. Грошовий ринок

Сутність та особливості функціонування грошового ринку як ринку високоліквідних фінансових активів, короткострокових цінних паперів. Об'єкти та суб'єкти грошового ринку. Функції грошового ринку. Попит, пропозиція і ціна грошей. Структура грошового ринку та його інструменти. Обліковий ринок і його особливості. Міжбанківський ринок. Суб'єкти міжбанківського ринку. Види операцій на міжбанківському ринку.

Тема 6. Валютний ринок

Сутність і функції валютного ринку. Суб'єкти валютного ринку. Структура валютного ринку. Класифікація валютного ринку. Валютний курс. Конвертованість валюти. Котирування. Валютні операції. Валютні цінності. Валютне регулювання та курсова політика центрального банку. Етапи розвитку валютного регулювання. Завдання валютного регулювання. Система валютного регулювання в Україні. Методи валютного регулювання.

Тема 7. Ринок капіталів та кредитів

Основи організації ринку капіталів. Структура ринку капіталів. Учасники ринку капіталів. Кредитний ринок як складова ринку капіталів. Функції кредитного ринку. Учасники кредитного ринку. Банківська система України, її функції. Основні види кредитних відносин. Банківський кредит. Принципи банківського кредитування. Класифікація банківських кредитів. Державний кредит. Кредити під заставу. Кредити під гарантію. Комерційні кредити. Кредитні рейтинги.

Тема 8. Фондовий ринок

Фондовий ринок як частина фінансового ринку. Особливість фондового ринку, його суб'єкти. Сутність, функції, принципи функціонування фондового ринку. Класифікація фондових ринків. Первинний ринок. Вторинний ринок цінних паперів. Біржовий та позабіржовий ринки. Учасники фондового ринку. Професійна діяльність на фондовому ринку. Національна депозитарна система. Сучасний фондовий ринок України та стратегії його розвитку.

Тема 9. Цінні папери як головний інструмент фінансового ринку

Сутність цінних паперів та їх місце на фінансовому ринку. Класифікація цінних паперів. Функції цінних паперів. Акції та механізм їх функціонування. Ринок акцій. Акція як частка у статутному фонді акціонерного товариства. Класифікація акцій. Емісія, реєстрація та розміщення акцій. Виплата дивідендів. Поточна дохідність акції. Курс (ціна) акції. Ринок облігацій. Класифікація облігацій. Ринок державних облігацій. Емісія, реєстрація та розміщення облігацій. Облігації підприємств. Облігації місцевих позик. Дохідність облігації: поточна, до часу погашення, повна реалізована. Похідні цінні папери.

Тема 10. Ринок похідних фінансових інструментів

Особливості розвитку ринку похідних цінних паперів. Суть і передумови виникнення похідних фінансових інструментів. Функції похідних фінансових інструментів. Сурогати цінних паперів. Характеристика основних похідних фінансових інструментів. Ф'ючерсні контракти, їх значення, види. Форвардні контракти та їх особливості. Опціони та їх види. Варанти, права власників. Свопи, їх різновиди. Створення ринку «синтетичних» цінних паперів. Створення нових фінансових інструментів (продуктів). Депозитарні розписки. Цінні папери українських емітентів на світових фондових ринках.

3. Список рекомендованої літератури

Основна

1. Абрамова, І.А. Шубенко, Л.В. Недільська, В.М. Трокоз. [2-е вид. перероб. і допов.]. – К.: Алерта, 2018. С.376.
2. Арутюнян С.С., Добриніна С.С. Фінансовий ринок: навч. посіб. Київ: Гуляєва В.М., 2018. 484 с.
3. Банківська система: навчальний посібник / [Ситник Н.С., Стасишин А.В., Блащук-Девяткіна Н.З., Петик Л.О.]; за заг. ред. Н. С. Ситник.- Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2020. - 580 с.
4. Банківська справа: курс лекцій / Н.Г. Радченко; ТДАТУ – Мелітополь: Люкс, 2021. – 165 с.
5. Банківська справа. Навчальний посібник для самостійної роботи студентів / Н.Г. Радченко, Н.М. Рубцова, І.Є. Якушева, за заг. редакцією к.е.н. Н.Г. Радченко; ТДАТУ – Мелітополь: Люкс, 2021. – 110 с.
6. Еш С.М. Фінансовий ринок. Курс лекцій / С.М. Еш – К.: НУХТ, 2017.
7. Коваленко Ю.М., Онишко С.В., Кужелєв М.О. Фінансовий ринок: підручник. Ірпінь: Університет ДФС України, 2018. 442 с
8. Клименко В.В. Фінансовий ринок : навч. посіб. / за ред. Павлова В.І. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 358 с.
9. Про фінансові послуги та державне регулювання ринку фінансових послуг: Закон України від 12.07.2001, № 2664-III URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2664-14_7
10. Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні: Закон України від 30 жовт. 1996 р. № 448/96-ВР URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/>
11. Про цінні папери та фондовий ринок: Закон України від 23.02. 2006 р. № 3480-IV URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
12. Про інститути спільного інвестування. Закон України від 5.07.2012 р. № 5080-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/main/5080-17>
13. Ринок фінансових послуг: навч. посібник./ укл. О.В. Третьякова., В.М. Харабара., Р.І. Грешко – Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. 118 с.
14. Ринок фінансових послуг: навч. посібник для студентів вищих закладів освіти [перевидання] С. В. Черкасова. Львів: Магнолія 2006, 2019. С. 496.
15. Ринок фінансових послуг: навч. посібник Д.І. Дема, І.В.
16. Слав'юк Н. Р. Ринок фінансових послуг: навч. посіб. / Н. Р. Слав'юк, С. В. Глущенко. – Київ: НаУКМА, 2022. – 206 с.
17. Фінансові деривативи: конспект лекцій / укладачі: В.М. Боронос, П.М. Рубанов, О.В. Зайцев, С.В. Похилько. – Суми: Сумський державний університет, 2021. – 129 с.

18. Шелудько В.М. Фінансовий ринок: Підручник. 3-тє вид., стер. Затверджено МОН. Київ, 2017. – 535 с.

19. Шкварчук Л.О. Фінансовий ринок: Навч. посіб. Рекомендовано МОН. Київ, 2017. – 382 с.

Додаткова

1. Арутюнян С.С., Іоргачова М.І. Ринок фінансових послуг: навч. посіб. Харків: «Діса плюс», 2020. – 312 с.

2. Божидарнік Н.В. Валютні операції [Текст]: підручник / Н.В. Божидарнік, Т.В. Божидарнік. – Київ: Центр учбової літератури, 2013. – 698 с.

3. Ваніна Н.М. Ринок цінних паперів: практикум. Навч. посібн. / Н.М. Ваніна, О.В. Грищенко. – К.: “Видавництво “Центр учбової літератури”, 2014. – 154 с.

4. Глущенко А.С. Ринок похідних фінансових інструментів в Україні: монографія / А.С. Глущенко, Д.М. Загорська. – Х.: ХНЕУ ім. В.Н. Каразіна, 2011. – 192 с.

5. Долінський Л. Б. Кредитно-інвестиційна діяльність банківських установ: теорія, методологія, практика: монографія / Л. Б. Долінський. – Чернігів: ЧНТУ, 2019. – 390 с.

6. Конспект лекцій з дисципліни «Фінансовий ринок» (Частина І) для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» освітньо-професійної програми «Фінанси, банківська справа та страхування» / Укладач: Ганзюк С.М. Кам'янське: ДДТУ, 2022 р. – 64 с.

7. Лівшиц Д.М. Цінні папери. Ринок операцій та облік: [навч. посіб] / Д.М. Лівшиц. – К.: Центр учбової літератури, 2013. – 336 с.

8. Слав'юк Н. Р. Ринок фінансових послуг : навчальний посібник / Н. Р. Слав'юк, С. В. Глущенко; Національний університет "Києво-Могилянська академія". - Київ: НаУКМА, 2022. – 205 с.

9. Фінансовий ринок: сучасні тренди та нові виклики [Електронний ресурс]: тези доп. Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. (Київ, 31 жовтня 2022 р.) / відп. ред. Н. П. Шульга. – Київ: Держ. торг.-екон. ун-т, 2022. – 115 с.

10. Шелудько В. М. Фінансовий ринок: навч. посіб. 3-тє вид. К.: Знання-Прес, 2015. – 535 с.

Ресурси мережі Інтернет

1. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. – Режим доступу: www.kmu.gov.ua.

2. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. – Режим доступу: www.minfin.gov.ua.

3. Офіційний сайт Національного банку України. – Режим доступу: www.bank.gov.ua.
4. Офіційний сайт Міжнародного валютного фонду. – Режим доступу: www.imf.org.
5. Офіційний сайт Міністерства економіки України. – Режим доступу: www.me.gov.ua.
6. Законодавство України. – Режим доступу: www.zakon/rada.gov.ua.
7. Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України. – Режим доступу : www.rada.dpf.gov.ua.
8. Сайт бібліотеки "Цінні папери України". – Режим доступу : <http://securities.org.ua/securitiesjournal>.
9. Сайт Інституту світової економіки і міжнародних відносин (відділ міжнародних валютно-фінансових відносин). – Режим доступу : <http://www.iweir.org.ua>.
10. Сайт "Україна фінансова – новини, аналітика, рейтинги, довідники фінансових установ". – Режим доступу : www.u-fin.com.ua.
11. Сайт «Українська біржа» – Режим доступу : <http://www.ux.ua/ua>.
12. Сайт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку – Режим доступу : <http://ssmsc.gov.ua>.
13. Сайт Державної служби фінансового моніторингу – Режим доступу: <http://www.sdfm.gov.ua>.
14. Сайт Всеукраїнської асоціації ломбардів – Режим доступу: <http://lombard.org.ua>.
15. Сайт «Кредитні спілки України» – Режим доступу: <http://www.unascu.org.ua>.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання

Контроль знань і умінь студентів з дисципліни здійснюється відповідно до системи організації освітнього процесу. Формою підсумкового контролю є диференційований залік.

5. Засоби діагностики успішності навчання

Для підсумкової діагностики успішності навчання використовується усний, письмовий, тестовий, графічний та програмований контроль, практична перевірка, а також методи самоконтролю і самооцінки.